

25 Φεβρουαρίου 1992

[ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Διοτής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ ΘΡΑΥΣΤΩΝ ΣΚΥΡΩΝ &
ΑΜΜΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

ν.

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ,

Καθ' ης η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 734/91).

5 Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα — Άρθρο 27 — Η έννοια του όρου "απεργείν" και η δυνατότητα συσχετισμού του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου του 1989 (Ν.207/89) προς τη συνταγματική διάταξη κατοχύρωσης του δικαιώματος της απεργίας — Ανάλυση.

10 Λέξεις και Φράσεις — "Απεργώ", "απεργείν", "απεργία" — Γραμματική και νομική έννοια σε σχέση με το άρθρο 27 του Συντάγματος — Συστηματικές, ως προς τις ερμηνευτικές μεθόδους, αναφορές.

15 Με την προσβολή από τους αιτητές, με την προσφυγή, της αναγνωριστικής απόφασης της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού, τέθηκε προς απόφαση το ζήτημα κατά πόσον η διασφάλιση του δικαιώματος της απεργίας στο άρθρο 27 του Συντάγματος συνετάγεται την προστασία αυτοεργοδοτούμενων (επιχειρηματιών) ως προς δικαίωμα συλλογικής αναστολής πωλήσεων αγαθών, με περαιτέρω αποτέλεσμα την αντισυνταγματικότητα του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Ν. 207/89.

20 Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή, αποφάσισε ότι:

1. Η έκδοση απόφαση αναγνωριστικής της παράβασης του

Νόμου είναι μία από τις επιλογές, η ηπιώτερη, που έχει η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού κατά τις διατάξεις του άρθρου 22(3) του Ν. 207/89.

2. Ανεξάρτητα από το αν το δικαίωμα του "απεργείν" στο άρθρο 27 του Συντάγματος μπορεί να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει και το δικαίωμα του "ανταπεργείν", η ανταπεργία αποτελεί αντιπαράθεση του εργοδότη προς τους εργοδοτούμενους του. 5

Η ενέργεια των αιτητών δεν είχε σχέση με τους εργοδοτούμενους τους, και δεν θα ήταν δυνατόν να χαρακτηρισθεί ως ανταπεργία. 10

3. Η απόδοση στο ρήμα "απεργώ" της έννοιας "απέχω από την εργασία μου", έτσι που να καλύπτει τους πάντες αδιακρίτως, διότι σ' αυτό θα οδηγούσε η διάσπασή του στα γραμματικά στοιχεία που το συνθέτουν, δεν είναι ορθή. 15

Η ετυμολογική ανάλυση ενός όρου μπορεί να μην είναι εξαντλητικό κριτήριο στην προσπάθεια εξεύρεσης της έννοιας με την οποία χρησιμοποιείται (βλ. Κωνσταντίνου Τσάτσου: Το Πρόβλημα της Ερμηνείας του Δικαίου, Β' έκδοση (1978)). 20

Η απεργία είναι κοινωνικό φαινόμενο που συνδέεται ιστορικά με τους αγώνες που αναλήφθηκαν κατά την αντιπαράθεση μεταξύ μισθωτών και εργοδοτών. Είναι οι κατακτήσεις αυτών των αγώνων που χρειάστηκε να κατοχυρωθούν. Στην καθομιλουμένη ο όρος χρησιμοποιείται καμιά φορά χαλαρά προκειμένου να περιγράψει και άλλες εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας. Γίνεται λόγος συχνά ακόμα και για απεργία πείνας ή για απεργία των μαθητών ή των φοιτητών. Δεν έχει σχέση με αυτά η απεργία στην οποία αναφέρεται το Σύνταγμα. Θα ήταν εντελώς έξω από την έννοια του όρου η ένταξη σ' αυτόν της απόφασης μιας επιχείρησης να αναστείλει τις πωλήσεις της. 25
30
35

4. Στο χώρο του δικαίου, η ερμηνεία της λέξης "απεργία" είναι μονοσήμαντη. Το δικαίωμα του "απεργείν" που διασφαλίζεται στο Άρθρο 27 του Συντάγματος προϋποθέτει σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου. Οι περιορισμοί της παραγράφου 2 έχουν σχέση μόνο με μισθωτούς. Η ενέργεια των αιτητών να αναστείλουν τις πωλήσεις τους προς το 40

4 Α.Α.Δ. Σύν. Βιομ. Θρ. Σχ. & Άμμου κ.α. ν. Επ. Πρ. Ανταγων.

κοινό δεν ήταν απεργία. Οι πρόνοιες του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου αναφέρονται σε επιχειρήσεις και στις δραστηριότητές τους στο βαθμό που επηρεάζουν τους καταναλωτές και δεν μπορούν με κανέναν τρόπο να συσχετισθούν, πολύ λιγότερο να θεωρηθούν ότι είναι αντίθετες, με το Άρθρο 27 του Συντάγματος.

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

10 Αναφερόμενες υποθέσεις:

King v. Hall, English Reports 107, σελ. 51.

15 *Grain Millers and Traders Ltd v. Mayor etc of the town of Limassol (1963) 2 C.L.R. 55.*

Προσφυγή.

20 Προσφυγή εναντίον της απόφασης της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού με την οποία αποφάσισε ότι η αναστολή επ' αόριστον στις πωλήσεις των προϊόντων τους από τους αιτητές παράβλαπτε τα συμφέροντα των καταναλωτών και περιόριζε τη διάθεση προϊόντων του Συνδέσμου των αιτητών κατά παράβαση 25 των άρθρων 3(γ), 4(1)(β) και 6(2) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου, 1989 (Νόμος 207/89).

Γ. Τριανταφυλλίδης, για τους αιτητές.

30 *Α. Μαμπουρίδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους καθ' ων η αίτηση.*

. Cur. adv. vult.

35 Ο Δικαστής κ. Κωνσταντινίδης ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση.

40 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ.: Την 25 Σεπτεμβρίου 1990, τα έντεκα μέλη του Συνδέσμου Βιομηχάνων Θραυστών Σκύρων & Άμμου ανέστειλαν επ' αόριστον τις πωλήσεις τους. Η Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού αποφάσισε ότι η αναστολή παράβλαπτε τα συμφέροντα των καταναλωτών και περιόριζε τη διάθεση των

προϊόντων των μελών του Συνδέσμου κατά παράβαση των άρθρων 3(γ), 4(1)(β) και 6(2) του περι Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου του 1989 (Ν. 207/89). Με την προσφυγή αυτή τα μέλη του Συνδέσμου προσβάλλουν την εγκυρότητα της αναγνωριστικής απόφασης που εκδόθηκε. 5

Το ιστορικό είναι σύντομο. Οι αιτητές ανέστειλαν επ' αόριστο τις πωλήσεις τους διεκδικώντας όπως το περιβαλλοντικό τέλος των 10 σεντ ανά τόνο λατομικών υλικών που ανόρουσαν και πωλούσαν, μη επιβαρύνει τους ιδίους. Το αίτημά τους ήταν να ενσωματωθεί στη τιμή πώλησης των υλικών προκειμένου να το καταβάλλουν οι καταναλωτές. 10

Η Επιτροπή κινήθηκε αυτεπάγγελτα, άκουσε τις απόψεις των αιτητών και κατέληξε στην προσβαλλόμενη απόφαση. Η έκδοση απόφασης αναγνωριστικής της παράβασης του Νόμου είναι μια από τις επιλογές, η ηπιώτερη θα έλεγα, που έχει η Επιτροπή κατά τις διατάξεις του άρθρου 22(3) του Νόμου. Η διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής συμπληρώθηκε και η απόφαση εκδόθηκε αφού τερματίστηκε η αναστολή. Λήφθηκε υπόψη πως η Επιτροπή Τιμών, σε κατοπινό στάδιο, έκρινε δικαιολογημένη σε μεγάλο βαθμό τη μετακύληση του περιβαλλοντικού τέλους στη τιμή διάθεσης του προϊόντος. 15
20
25

Τα άρθρα του Νόμου που σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση έχουν παραβεί οι αιτητές, προβλέπουν τα ακόλουθα: 30

"3. Σε έλεγχο, κατά τα οριζόμενα στον παρόντα Νόμο, υπόκεινται όλες οι συμπράξεις ή πράξεις επιχειρήσεων που είναι ικανές ή επιτήδειες, ένεκα της σύμπραξης ή της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων στην αγορά ενός προϊόντος - 35

..... 40
(γ) να παραβιάσουν τα συμφέροντα των καταναλωτών.

.....
5 4.(1) Απαγορεύονται όλες οι συμπράξεις επιχειρήσεων που έχουν σαν αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, ιδιαίτερα δε οι συνιστάμενες -

.....
10 (β) στον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων

.....
15 6(1) Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης στην αγορά ενός προϊόντος.

20 (2) Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης συνιστά ειδικότερα οποιαδήποτε πράξη μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων, που κατέχει ή κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο σύνολο ή μέρος της εγχώριας αγοράς ενός προϊόντος, αν η πράξη αυτή έχει σαν
25 αντικείμενο ή αποτέλεσμα ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα -

.....
30 (β) στον περιορισμό της παραγωγής ή της διάθεσης, ή της τεχνολογικής ανάπτυξης προς ζημιά των καταναλωτών"

.....
35 Η απόφαση της Επιτροπής πως η ενέργεια των αιτητών συνιστούσε παράβαση των πιο πάνω διατάξεων του Νόμου, δεν αποτελεί το λόγο της προσφυγής. Έχει διευκρινιστεί πως δεν αμφισβητείται ότι η ενέργεια των αιτητών εμπίπτει στις πρόνοιες των άρθρων που αποφασίστηκε ότι παρέβησαν.

40 Το ζήτημα που έχει εγερθεί είναι ένα. Συνίσταται στο κατά πόσο η αναστολή των πωλήσεων που πραγματοποίησαν οι αιτητές, εντάσσεται στην έννοια της

απεργίας, η κήρυξη της οποίας αποτελεί συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα. Εφόσον είναι έτσι, εισηγούνται οι αιτητές, ο Νόμος στο βαθμό που καθιστά αδίκημα την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας, είναι αντίθετος προς τις πρόνοιες του Άρθρου 27 του Συντάγματος. 5

Υποστηρίζουν οι αιτητές πως οι πρόνοιες του Άρθρου 27 του Συντάγματος καλύπτουν κάθε είδους αποχή από την εργασία από κάθε πολίτη της Δημοκρατίας με μόνες εξαιρέσεις εκείνους που ανήκουν στις ένοπλες δυνάμεις, στην αστυνομία και στη χωροφυλακή. Παραπέμπουν στον 10

Halsbury's Laws of England, 4η έκδοση, Τόμος 44, παράγρ. 863 - 865 και 868 ως προς τον ερμηνευτικό κανόνα που επιβάλλει την απόδοση στις λέξεις της φυσικής και συνηθισμένης τους έννοιας και εξηγούν πως το ρήμα "απεργώ", γραμματικά και κυριολεκτικά, σημαίνει "απέχω 15

από την εργασία μου". Καταλήγουν πως δε δικαιολογείται να ερμηνευθεί ο όρος "απεργείν" στο Άρθρο 27 του Συντάγματος με τρόπο που να καλύπτει μόνο τους εργοδοτούμενους. Οι αιτητές αναζήτησαν έρεισμα σ' αυτή την ερμηνευτική προσέγγιση στο Λεξικό του Δημητράκου 20

σύμφωνα με το οποίο, όπως αναφέρεται, ο όρος "απεργία" σημαίνει την "ομαδική αποχή από την εργασία". Επομένως, καταλήγουν, η αναστολή των πωλήσεων που πραγματοποίησαν οι αιτητές, ήταν στην πραγματικότητα αποχή από την εργασία τους και συνιστά απεργία που 25

είχαν συνταγματικό δικαίωμα να κηρύξουν προς διεκδίκηση των αιτημάτων τους.

Η αντίθετη θέση των καθ' ων η αίτηση συνοψίζεται στα ακόλουθα: Ο όρος "απεργία" προϋποθέτει σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου. Το δικαίωμα της απεργίας, με την έννοια του Συντάγματος, αναγνωρίζεται μόνο στους μισθωτούς και σημαίνει τη συλλογική αποχή από την εργασία προς επιδίωξη εξυτηρέτησης διαφύλαξης και προαγωγής των συλλογικών τους συμφερόντων. Οι 35

αιτητές, όπως και κάθε άλλος, μπορούν βέβαια, αν αυτή είναι η επιθυμία τους, να αναστείλουν τις δραστηριότητες τους και σε τελευταία ανάλυση να μὴν εργάζονται, αν για παράδειγμα, αυτό θα τους ήταν ασύμφορο. Αυτό όμως το δικαίωμά τους δεν είναι απόλυτο, δεν προστατεύεται από 40

το Άρθρο 27 του Συντάγματος και μπορεί να υποβληθεί σε όρους και περιορισμούς με νομοθεσία. Στην περίπτωση

των αιτητών, η κυβέρνηση τους είχε παραχωρήσει το
προνόμιό της ως προς τη διαχείριση ορυχείων κάτω από
τον όρο ότι θα εξυπηρετούσαν το καταναλωτικό κοινό.
5 Αυτό σημαίνει πως δεν είχαν ανεξέλεγκτο δικαίωμα να
αποσκοπεύει στη διαφύλαξη των συμφερόντων των
καταναλωτών δεν μπορεί να θεωρηθεί με οποιοδήποτε
τρόπο αντισυνταγματική.

10 Ενώπιον της Επιτροπής συζητήθηκε και το κατά πόσο
στην έννοια του όρου "απεργία" θα πρέπει να θεωρηθεί ότι
περιλαμβάνεται και ο όρος "ανταπεργία" (lock out). Δεν
έχει αναπτυχθεί οποιοδήποτε τέτοιο επιχείρημα ενώπιον
μου και, νομίζω, ορθά. Ανεξάρτητα από το αν το δικαίωμα
15 του "απεργείν" στο Άρθρο 27 του Συντάγματος μπορεί να
θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει και το δικαίωμα του
"ανταπεργείν" (Βλ. την αντίθετη άποψη του Κρίτωνα Γ.
Τορναρίτη στην μελέτη το Δικαίωμα Lock out των
εργοδοτών αλλά και το άρθρο 6 του Ευρωπαϊκού
20 Κοινοτικού Χάρτη, στον οποίο θα αναφερθώ και στη
συνέχεια, όπου χρησιμοποιείται ο όρος "απεργείν" σε
σχέση και με τους εργοδότες), η ανταπεργία αποτελεί
αντιπαράθεση του εργοδότη προς εργοδοτούμενους του.
Περιεχόμενο της είναι η άρνηση του εργοδότη να δεχθεί τις
25 υπηρεσίες των εργοδοτούμενων του. (Βλ. το σύγγραμμα
Ατομικό Εργατικό Δίκαιο Αλέξανδρου Καρακατσάνη,
Τρίτη Έκδοση σελ. 264). Η ενέργεια των αιτητών δεν είχε
σχέση με τους εργοδοτούμενους της. Ήταν μέτρο για
άσκηση πίεσης προκειμένου να ικανοποιηθεί αίτημα τους
30 εντελώς ασύνδετο με τους εργοδοτούμενους τους. Δεν είχε
ως περιεχόμενο την άρνησή τους να δεχτούν τις υπηρεσίες
των εργοδοτούμενων τους και σημειώνω, πλεονασματικά
ίσως, ότι μόνο τις πωλήσεις τους ανέστειλαν, και δεν θα
ήταν δυνατό να χαρακτηρισθεί ως ανταπεργία.

35

Το Άρθρο 27 του Συντάγματος προβλέπει:

"1. Το δικαίωμα του απεργείν αναγνωρίζεται και η
άσκησης τούτου δύναται να ρυθμισθή υπό του νόμου
40 προς τον σκοπόν μόνον της προστασίας της ασφαλείας
της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της
δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας ασφαλείας ή της

διατηρήσεως των εφοδίων και υπηρεσιών των
απαραιτήτων δια την ζωήν του λαού ή της προστασίας
των υπό του Συντάγματος ηγγυημένων εις οιονδήποτε
πρόσωπον δικαιωμάτων και ελευθεριών.

5

2. Πρόσωπα ανήκοντα εις τας ενόπλους δυνάμεις, την
αστυνομίαν και την χωροφυλακήν δεν έχουσι το
δικαίωμα του απεργείν. Νόμος δύναται να επεκτείνη την
απαγόρευσιν ταύτην και επί των δημοσίων υπαλλήλων."

10

Δεν είναι ζητούμενο αν ο νόμος, στην παρούσα υπόθεση,
περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων που θα μπορούσαν να
θεσπιστούν για να προαχθούν οι σκοποί που
εξειδικεύονται στην παράγραφο 1 του Άρθρου 27 και δεν
θα με απασχολήσει αυτή η πτυχή. Όπως χαρακτηριστικά
διευκρινίστηκε, η προσφυγή πετυχαίνει ή απορρίπτεται
ανάλογα με το αν οι ενέργειες των αιτητών ήταν ή όχι
απεργία με την έννοια του Άρθρου 27 του Συντάγματος.

15

Νομίζω πως η απόδοση στο ρήμα "απεργώ" της έννοιας
"απέχω από την εργασία μου", έτσι που να καλύπτει τους
πάντες αδιακρίτως, γιατί σ' αυτό, όπως υποστηρίζουν οι
αιτητές, θα οδηγούσε η διάσπασή του στα γραμματικά
στοιχεία που το συνθέτουν, δεν είναι ορθή. Σειρά λεξικών
δείχνει πως η εξήγηση "ομαδική αποχή από την εργασία"
στο *Λεξικό του Δημητράκου* στο οποίο με παρέπεμψαν οι
αιτητές (βλ. και την όμοια εξήγηση στο *Μεγάλο Επίτομο
Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας του Σπύρου Τσιούνη*) δεν
ολοκληρώνει την έννοια του όρου. Εμφανίζεται σ' αυτά ως
κυρίαρχο εννοιολογικό στοιχείο η σύνδεση του με τους
μισθωτούς. Έτσι, στο *Λεξικό της Δημοτικής της Εταιρείας
Ελληνικών Εκδόσεων* προστίθεται στην εξήγηση "αποχή
από την εργασία" η φράση "ομαδική αναστολή εργασίας
από εργάτες και υπαλλήλους". Το *Μεγάλο Λεξικό της
Νεοελληνικής Γλώσσας του Α. Γεωργοπαπαδάκου* δίδει
στον όρο την έννοια "η ομαδική αποχή από την δουλειά
εργατών ή υπαλλήλων με σκοπό την επιβολή αξιώσεων, την
άσκηση πίεσης ή τη διαμαρτυρία για κάποιιο μέτρο της
επιχείρησης." Τελικά, στο *Λεξικό της Πρωΐας* στο σχετικό
λήμμα αναφέρεται, "αποχή από της εργασίας, ειδικότερα, η
ομαδική αναστολή της εργασίας εκ μέρους των εργατών ή
υπαλλήλων μιας ή πλειότερας οργανώσεων ή και

20

25

30

35

40

επαγγελματιών ορισμένου κλάδου αποσκοπούσα εις άσκησιν πιέσεως, επιβολή αξιώσεων ή εκδηλώσεων διαμαρτυρίας".

- 5 Πέρα όμως από αυτά, η ετυμολογική ανάλυση ενός όρου μπορεί να μην είναι εξαντλητικό κριτήριο στην προσπάθεια εξεύρεσης της έννοιας με την οποία χρησιμοποιείται. Είναι χαρακτηριστικό το απόσπασμα που ακολουθεί σε ελεύθερη μετάφραση από την υπόθεση **King v. Hall English Reports**
- 10 107, σελ. 51 που υιοθετήθηκε στην υπόθεση **Grain Millers and Traders Ltd. v. Mayor etc of the town of Limassol** (1963) 2 CLR 55.

- 15 "Η έννοια συγκεκριμένων λέξεων σε νόμους του κοινοβουλίου όπως και σε άλλα νομοθετήματα, πρέπει να ανευρίσκεται όχι τόσο στους αυστηρούς ετυμολογικούς κανόνες της γλώσσας ή ακόμα στην λαϊκή της χρήση, όσο στο θέμα σε σχέση με το οποίο ή
- 20 την ευκαιρία για την οποία χρησιμοποιούνται και το σκοπό που επιδιώκεται να επιτευχθεί".

Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος στο σύγγραμμά του το Πρόβλημα της Ερμηνείας του Δικαίου Β' έκδοση (1978) σελ. 122 και 123 προσεγγίζει το θέμα ως εξής:

- 25 "Την λέξιν εννοούμεν γραμματικώς αλλά περαιτέρω ετυμολογικώς, συντακτικώς και γλωσσολογικώς. Ενδιαφέρει όμως ουχί ως λέξεις ή ως λεκτική σύνθεσις, αλλά ως σημείον ενδεικτικόν του νοήματος όπως δι' αυτού εκφράζεται, εν τη συγκεκριμένη περιπτώσει, ως το κύριον βοήθημα δι' ου θα φθάσωμε στο ιστορικώς ηθελημένο νόημα..... Η προσφυγή στο γραμματικό νόημα δεν είναι αυτοτελής τρόπος ερμηνείας, είναι απλώς η ενδεδειγμένη πρώτη αφορμή της ιστορικής και
- 30 35 περαιτέρω της τελολογικής ερμηνείας".

Προσθέτει ο συγγραφέας στη σελ. 126 πως μόνο με την τοποθέτηση του ιστορικώς εξακριβωμένου νοήματος στο σύστημα του δικαίου αρχίζει η κυρίως ερμηνευτική εργασία και στη σελίδα 128 εξηγεί:

40

"Συνήθως λέγεται ότι το γράμμα είναι στενόν και ότι

η ιστορική ερμηνεία το διευρύνει. Αλλά πρόκειται περί συγχύσεως όρων. Δεν είναι το γράμμα στενόν· είναι η μετά του γράμματος συνδεθείσα και ιστορικά διακριβωθείσα έννοια..."

5

Απ' όσα θα μπορούσαν να επισημανθούν από το πιο πάνω σύγγραμμα σε σχέση με την ιστορική, όπως την ονομάζει ο συγγραφέας, ερμηνεία των νομοθετικών διατάξεων, θα περιοριστώ σε εκείνη της σελίδας 130.

10

"Η ιστορική ερμηνεία των νομοθετικών προϋποθέσεων πρέπει να περιλαμβάνει και το σύνολο των κοινωνικών συνθηκών ακόμη υφ' ας εγεννήθη η νομοθετική επιταγή".

15

Η απεργία είναι κοινωνικό φαινόμενο που συνδέεται ιστορικά με τους αγώνες που αναλήφθηκαν κατά την αντιπαράθεση μεταξύ μισθωτών και εργοδοτών. Είναι οι κατακτήσεις αυτών των αγώνων που χρειάστηκε να κατοχυρωθούν. Στην καθομιλουμένη ο όρος χρησιμοποιείται, καμιά φορά χαλαρά προκειμένου να περιγράψει και άλλες εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας. Γίνεται λόγος συχνά ακόμα και για απεργία πείνας ή για απεργία των μαθητών ή των φοιτητών. Δεν έχει σχέση με αυτά η απεργία στην οποία αναφέρεται το Σύνταγμα. Θα ήταν εντελώς έξω από την έννοια του όρου η ένταξη σ' αυτόν της απόφασης μιας επιχείρησης να αναστείλει τις πωλήσεις της.

20

25

Εν πάση περιπτώσει, στο χώρο του δικαίου, η ερμηνεία της λέξης "απεργία" είναι μονοσήμαντη. Στο σύγγραμμα των Σβώλου και Βλάχου, Το Σύνταγμα της Ελλάδος, εκδόσεως 1955, Τόμος Β' σελ. 297, σημ. 203, ως απεργία ορίζεται

30

35

"η υπό μισθωτών ομαδική και μετ' απόφασιν εγκατάλειψις ή σοβαρά διακοπή της εργασίας προς τον σκοπόν εξαναγκασμού του εργοδότη εις αποδοχήν καλλιτέρων ή εις διατήρησιν των υφισταμένων, εν τη ευρυτάτη της λέξεως εννοία, όρων εργασίας, επί προθέσει συνεχίσεως αυτής, ή και γενικώτερον, προς αγωνιστικόν σκοπόν διά την επιδίωξιν της λύσεως ζητημάτων ενδιαφερόντων τους απεργούντας ή τους

40

εργαζομένους εν γένει."

5 Δεν κατοχυρωνόταν τότε στο Σύνταγμα της Ελλάδας το δικαίωμα της απεργίας και η ερμηνεία του όρου δόθηκε με αναφορά σε άλλα συντάγματα και σχετική βιβλιογραφία. Τα ίδια περίπου όμως αναφέρονται και στο σύγγραμμα του **Αλέξανδρου Καρακατσάνη** (ανωτέρω) σελ. 209. Κατά την εξέταση του άρθρου 23(2) του ισχύοντος Συντάγματος της Ελλάδας που για πρώτη φορά κατοχύρωσε το δικαίωμα της απεργίας, γράφει ο συγγραφέας στη σελ. 209:

15 "Απεργία είναι η συλλογική αποχή των μισθωτών από την εργασία με σκοπό να ασκήσουν, κατά κανόνα, πίεση στην εργοδοτική πλευρά στην επιδίωξή τους να εξυπηρετήσουν, να διαφυλάξουν και να προαγάγουν τα συλλογικά τους συμφέροντα".

20 Το Σύνταγμα της Ελλάδας, όπως και το δικό μας, δεν προσδιορίζει την έννοια του όρου "απεργία". Ορίζει όμως εκείνο ότι ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις. Σημειώνει συναφώς ο Δ. Θ. Τσάτσος στο βιβλίο του *Συνταγματικό Δίκαιο* τόμος Γ', Θεμελιώδη δικαιώματα, Γενικό Μέρος, σελ. 158:

25 "Αλλά και η απεργία με την παράγραφο 2 ανάγεται σε θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα συμμετοχής, που ασκείται όμως από τις νόμιμα συνιστάμενες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη διασφάλιση των γενικών και εργασιακών συμφερόντων των μισθωτών".

30 Προς την ίδια κατεύθυνση οδηγεί και η ερμηνεία της λέξης "strike" που είναι ο όρος που χρησιμοποιείται στο αγγλικό κείμενο του Συντάγματός μας. "Βλ. *Words and Phrases Legally Defined*, Πέμπτος Τόμος, σελ. 129, *Stroud's Judicial Dictionary* Τέταρτη Έκδοση, Τόμος Πέμπτος, σελ. 2636, *Halsbury's Laws of England* 4η έκδοση, Τόμος Τέταρτος, σελ. 581 παράγρ. 1144.

40 Θα μπορούσαν να θεωρηθούν ενδεικτικές και οι σχετικές πρόνοιες του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Χάρτη που κυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία με τον ομώνυμο Κυρωτικό Νόμο του 1967 (Ν. 64/67), όπως τροποποιήθηκε με τους Νόμους 5/75 και 31/88). Σύμφωνα με το άρθρο 6

του Χάρτη, το δικαίωμα της απεργίας αναγνωρίζεται "προς το σκοπό όπως εξασφαλιστεί η πραγματική άσκηση του δικαιώματος συλλογικών διαπραγματεύσεων". Εξάλλου το Άρθρο 8 του Διεθνούς Συμφώνου περί Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων που κυρώθηκε με τον περί των Διεθνών Συμφωνιών (Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα και Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα) (Κυρωτικό) Νόμο του 1969 (Ν. 14/69) το δικαίωμα του "απεργείν" αναλαμβάνεται να διασφαλιστεί σε συνάρτηση, όπως προκύπτει, με το δικαίωμα για σύσταση συνδικαλιστικών οργανώσεων και συμμετοχή σ' αυτές. 5 10

Καταλήγω ότι το δικαίωμα του "απεργείν" που διασφαλίζεται με το Άρθρο 27 του Συντάγματος προϋποθέτει σχέση εργοδότη και εργοδοτούμενου. Επισημαίνω ότι οι περιορισμοί της παραγράφου 2 έχουν σχέση μόνο με μισθωτούς. Η ενέργεια των αιτητών να αναστείλουν τις πωλήσεις τους προς το κοινό δεν ήταν απεργία σύμφωνα με το Άρθρο 27 του Συντάγματος. Οι πρόνοιες του περι Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου που, παρεμβάλλω, θεσπίστηκε για να συμμορφωθεί η Δημοκρατία με τη συμβατική της υποχρέωση σύμφωνα με τα Άρθρα 27 και 28 του Πρωτοκόλλου για τον καθορισμό των όρων και διαδικασιών εφαρμογής του δεύτερου σταδίου συνδεσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Κυπριακής Δημοκρατίας και για την προσαρμογή ορισμένων διατάξεων της συμφωνίας που κυρώθηκε με το Νόμο 321/87 (Βλ. Αναφορικά με την αίτηση του Παμπίνου Χαραλάμπους και άλλων Αίτηση 78/91 της 16 Ιουλίου 1991), αναφέρονται σε επιχειρήσεις και στις δραστηριότητές τους στο βαθμό που επηρεάζουν τους καταναλωτές και δεν μπορούν με κανένα τρόπο να συσχετισθούν, πολύ λιγότερο να θεωρηθούν ότι είναι αντίθετες, με το Άρθρο 27 του Συντάγματος. 15 20 25 30 35

Για τους πιο πάνω λόγους η προσφυγή αποτυγχάνει και απορρίπτεται. Απ' ό,τι μπόρεσα να διαπιστώσω δεν έχει εγερθεί στο παρελθόν παρόμοιο θέμα και θα αποφύγω να εκδώσω διαταγή για έξοδα. 40

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.